

TMV142/186 Linjär algebra Z/TD

Skriv tentamenskoden tydligt på placeringlista och samtliga inlämnade papper.

Betygsgränser: 3: 20-29, 4: 30-39 och 5: 40-50.

För godkänt på kursen skall också Matlab-momentet vara godkänt.

Lösningar läggs ut på kursens webbsida. Resultat meddelas via Ladok senast tre veckor efter tentamenstillfället.

1. Denna uppgift finns på separat blad på vilket lösningar och svar skall skrivas. **Lösgör bladet och lämna in det som blad 1 tillsammans med övriga lösningar.** (14p)

Till följande uppgifter skall fullständiga lösningar inlämnas. **Endast svar ger inga poäng.**

2. Låt

$$A = \begin{bmatrix} 0 & 3 & 2 \\ -1 & 2 & 1 \\ 2 & 3 & 2 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \\ 2 \end{bmatrix}.$$

- (a) Beräkna inversen A^{-1} till matrisen A . (3p)
(b) Bestäm den unika lösningen \mathbf{x} till matrisekvationen $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$. (1p)
(c) Visa att $\det(A^{-1}) = 1/\det(A)$. (2p)

3. Betrakta matrisen

$$M = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 2 & 5 & -4 \\ 1 & 2 & 3 & 6 & -5 \\ -2 & -4 & -1 & -7 & 5 \end{bmatrix}.$$

- (a) Konstruera en bas för kolumnrummet $\text{Col } M$ till M . (2p)
(b) Konstruera en bas för nollrummet $\text{Nul } M$ till M . (2p)
(c) Konstruera en ortogonal bas för $\text{Col } M$. (2p)

4. Hookes lag säger att längden L (m) av en fjäder beror linjärt av den kraft F (N) som fjädern utsätts för, dvs.

$$L = a + bF$$

för några (fjäder)konstanter a och b . Antag att ett experiment ger följande mätdata:

kraft F	längd L
2	8,2
4	11,6
6	14,3
8	17,5

Bestäm minsta-kvadrat-linjen för dessa mätdata. (4p)

5. Låt

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 2 & 0 \\ 2 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 3 \end{bmatrix}.$$

- (a) Definiera vad som menas med att en matris är symmetrisk och ange om matrisen A är symmetrisk eller ej. (1p)
(b) Beräkna samtliga egenvärden och egenvektorer till A . (3p)
(c) Diagonalisera om möjligt matrisen A . (2p)

6. Låt \mathbb{P}_3 beteckna vektorrummet bestående av alla polynom av grad högst 3. Betrakta transformationen $T : \mathbb{P}_3 \rightarrow \mathbb{R}^2$ som ges av

$$p(x) \mapsto \begin{bmatrix} p(0) \\ p'(0) \end{bmatrix},$$

där p' betecknar derivatan av p , dvs. $(ax^3 + bx^2 + cx + d)' = 3ax^2 + 2bx + c$.

- (a) Visa att T är en *linjär* transformation. (2p)
 - (b) Hitta en bas för kärnan till T . (2p)
 - (c) Ange matrisrepresentationen av T relativt standardbaserna för \mathbb{P}_3 och \mathbb{R}^2 samt beräkna matrisens rang. (2p)
7. Låt H beteckna det delrum av \mathbb{R}^4 som består av samtliga vektorer av formen $[a \ b \ b \ b]^T$ med $a, b \in \mathbb{R}$.
- (a) Definiera vad som menas med att H är ett delrum av \mathbb{R}^4 . (2p)
 - (b) Konstruera en ortonormal bas för H . (3p)
 - (c) Beräkna avståndet från punkten $\mathbf{x} = [2 \ 5 \ 5 \ -1]^T$ till delrummet H . (3p)

Lycka till!
Martin H

Anonym kod	TMV142/186 Linjär algebra Z/TD 2018-06-07	sidnr 1	Poäng
------------	---	------------	-------

1. Till nedanstående uppgifter skall korta lösningar redovisas, samt svar anges, på anvisad plats (endast lösningar och svar på detta blad, och på anvisad plats, beaktas).

(a) Låt (3p)

$$\mathbf{v}_1 = [1 \ 2 \ 2]^T, \quad \mathbf{v}_2 = [-1 \ -1 \ 1]^T, \quad \mathbf{v}_3 = [4 \ 2 \ 1]^T, \quad \mathbf{u} = [2 \ 3 \ 1].$$

Visa att $\mathcal{B} = \{\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \mathbf{v}_3\}$ utgör en bas för \mathbb{R}^3 och beräkna koordinatvektorn $[\mathbf{u}]_{\mathcal{B}}$.

Lösning:

.....

(b) För vilka reella värden på talen g och h har ekvationssystemet (3p)

$$\begin{aligned} x_1 + x_2 + 3x_3 &= 1 \\ x_1 + 2x_2 + x_3 &= 0 \\ hx_1 + x_2 + x_3 &= g \end{aligned}$$

en unik (entydig) lösning, ingen lösning, respektive oändligt många lösningar?

Lösning:

.....

Var god vänd!

(c) Ge ett exempel på en kvadratisk form som är indefinit. Motivera ditt svar! (2p)

Lösning:

.....

(d) Visa att den linjära avbildning $T : \mathbb{R}^3 \rightarrow \mathbb{R}^2$ som ges av (2p)

$$T([x_1 \ x_2 \ x_3]^T) = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \end{bmatrix}$$

är surjektiv, dvs. för varje $\mathbf{y} \in \mathbb{R}^2$ existerar $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^3$ sådan att $T(\mathbf{x}) = \mathbf{y}$.

Lösning:

.....

(e) Låt (2p)

$$P = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}, A = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \text{ och } B = \begin{bmatrix} 3 & 0 \\ 0 & 2 \end{bmatrix}.$$

Lös ekvationen $P(X - A)P = B$ för 2×2 -matrisen X .

Lösning:

.....

(f) Bestäm en vektor $[x \ y \ z]$ sådan att mängden $\{ [0 \ 1 \ 0], [1/\sqrt{2} \ 0 \ 1/\sqrt{2}], [x \ y \ z] \}$ blir ortonormal. (2p)

Lösning:

.....

Lösningförslag TMV142/186 Linjär Algebra Z/TD, 170608

1. (a) Mängden \mathcal{B} utgör en bas för \mathbb{R}^3 om och endast om den spänner \mathbb{R}^3 och är linjärt oberoende. Eftersom den innehåller 3 vektorer räcker det att verifiera linjärt oberoende. Vi bildar därför den utökade koefficientmatrisen $[\mathbf{v}_1 \ \mathbf{v}_2 \ \mathbf{v}_3 \mid \mathbf{u}]$ och radreducerar:

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -1 & 4 & 2 \\ 2 & -1 & 2 & 3 \\ 2 & 1 & 1 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -1 & 4 & 2 \\ 0 & 1 & -6 & -1 \\ 0 & 3 & -7 & -3 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & -1 & 4 & 2 \\ 0 & 1 & -6 & -1 \\ 0 & 0 & 11 & 0 \end{array} \right].$$

Vi har därmed visat att matrisen $[\mathbf{v}_1 \ \mathbf{v}_2 \ \mathbf{v}_3]$ har ett pivotelement i varje rad vilket ger att $\mathcal{B} = \{\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \mathbf{v}_3\}$ är linjärt oberoende. Genom bakåtsubstitution beräknar vi koordinatvektorn

$$[\mathbf{u}]_{\mathcal{B}} = [1 \ -1 \ 0]^T.$$

- (b) Ekvationssystemet är ekvivalent med matrisekvationen

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}, \quad \begin{bmatrix} 1 & 1 & 3 \\ 1 & 2 & 1 \\ h & 1 & 1 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{b} = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ g \end{bmatrix}.$$

Radreducering ger

$$\left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 1 & 3 & 1 \\ 1 & 2 & 1 & 0 \\ h & 1 & 1 & g \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|c} 1 & 1 & 3 & 1 \\ 0 & 1 & -2 & -1 \\ 0 & 0 & 3-5h & 1+g-2h \end{array} \right],$$

dvs. $h \neq 3/5$ ger en unik lösning, $h = 3/5$ och $g = 1/5$ ger oändligt många lösningar och för övriga värden på g och h har vi inga lösningar.

- (c) En kvadratisk form

$$Q(\mathbf{x}) = \mathbf{x}^T A \mathbf{x},$$

där A är en $n \times n$ -matris och $\mathbf{x} \in \mathbb{R}^n$, är indefinit om och endast om $Q(\mathbf{x})$ antar både positiva och negativa värden. Ett enkelt exempel ges av

$$Q(\mathbf{x}) = \begin{bmatrix} x & y \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x \\ y \end{bmatrix} = x^2 - y^2.$$

- (d) För godtycklig vektor $\mathbf{y} = [y_1 \ y_2]^T \in \mathbb{R}^2$ ger $\mathbf{x} = [0 \ y_1 \ y_2]^T$ att

$$T(\mathbf{x}) = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 \\ y_1 \\ y_2 \end{bmatrix} = y_1 \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} + y_2 \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} y_1 \\ y_1 + y_2 \end{bmatrix}.$$

- (e) Vi observerar att $P^2 = I$, dvs. $P^{-1} = P$. Detta ger att

$$X = PBP + A = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 3 & 0 \\ 0 & 2 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 3 & 0 \\ 0 & 4 \end{bmatrix}.$$

- (f) Kom ihåg att en mängd $\{\mathbf{u}_1, \mathbf{u}_2, \mathbf{u}_3\}$ sägs vara ortonormal då $\mathbf{u}_j \cdot \mathbf{u}_k = 0$ för $1 \leq j < k \leq 3$ och $\mathbf{u}_j \cdot \mathbf{u}_j = 1$ för $1 \leq j \leq 3$. Dessa villkor är uppfyllda om vi låter

$$\begin{bmatrix} x & y & z \end{bmatrix} = [1/\sqrt{2} \ 0 \ -1/\sqrt{2}].$$

2. (a) Vi ställer upp den utökade matrisen

$$[A | I_3] = \left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 3 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ -1 & 2 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 2 & 3 & 2 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right]$$

och radreducerar:

$$\left[\begin{array}{ccc|ccc} 0 & 3 & 2 & 1 & 0 & 0 \\ -1 & 2 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 2 & 3 & 2 & 0 & 0 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & -2 & -1 & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 2/3 & 1/3 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -2/3 & -7/3 & 2 & 1 \end{array} \right] \sim \left[\begin{array}{ccc|ccc} 1 & 0 & 0 & -1/2 & 0 & 1/2 \\ 0 & 1 & 0 & -2 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 7/2 & -3 & -3/2 \end{array} \right],$$

vilket ger inversen

$$A^{-1} = \begin{bmatrix} -1/2 & 0 & 1/2 \\ -2 & 2 & 1 \\ 7/2 & -3 & -3/2 \end{bmatrix}.$$

(b)

$$\mathbf{x} = A^{-1}\mathbf{b} = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

(c) Kom ihåg produktregeln för determinanten: $\det(AB) = (\det A)(\det B)$. Eftersom $\det I_3 = 1$ ger detta att

$$1 = \det(I_3) = \det(AA^{-1}) = (\det A)(\det A^{-1}) \Rightarrow \det A^{-1} = 1/\det A.$$

3. Radoperationer ger

$$M \sim \begin{bmatrix} 1 & 2 & 0 & 3 & -2 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

(a) Eftersom första och tredje kolumnerna är pivotkolumner, utgör $\mathbf{u} = [1 \ 1 \ -2]^T$ och $\mathbf{v} = [2 \ 3 \ -1]^T$ en bas för kolumnrummet till M .

(b) Vi läser av att

$$M\mathbf{x} = \mathbf{0} \Leftrightarrow \mathbf{x} = x_2 \begin{bmatrix} -2 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + x_4 \begin{bmatrix} -3 \\ 0 \\ -1 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} + x_5 \begin{bmatrix} 2 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}.$$

Eftersom de tre vektorerna i högerledet är linjärt oberoende utgör de en bas för nollrummet till M .

(c) Vi använder Gram-Schmidt metoden. Med \mathbf{u} och \mathbf{v} som i del (a) har vi

$$\mathbf{v} - \frac{\mathbf{v} \cdot \mathbf{u}}{\mathbf{u} \cdot \mathbf{u}} \mathbf{u} = \frac{1}{6} \begin{bmatrix} 5 \\ 11 \\ 8 \end{bmatrix},$$

vilket betyder att \mathbf{u} och $[5 \ 11 \ 8]^T$ utgör en ortogonal bas för kolumnrummet till M .

4. För att bestämma minsta-kvadrat-linjen $L = a + bF$ introducerar vi

$$X = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 1 & 4 \\ 1 & 6 \\ 1 & 8 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{L} = \begin{bmatrix} 8,2 \\ 11,6 \\ 14,3 \\ 17,5 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{c} = \begin{bmatrix} a \\ b \end{bmatrix},$$

och löser normalekvationen

$$X^T X \mathbf{c} = X^T \mathbf{L}.$$

Vi har

$$X^T X = \begin{bmatrix} 4 & 20 \\ 20 & 120 \end{bmatrix}, \quad X^T \mathbf{L} = \begin{bmatrix} 51, 6 \\ 288, 6 \end{bmatrix},$$

vilket ger

$$\begin{bmatrix} a \\ b \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 4 & 20 \\ 20 & 120 \end{bmatrix}^{-1} \begin{bmatrix} 51, 6 \\ 288, 6 \end{bmatrix} = \frac{1}{80} \begin{bmatrix} 120 & -20 \\ -20 & 4 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 51, 6 \\ 288, 6 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 5, 25 \\ 1, 53 \end{bmatrix}.$$

5. (a) En matris A är symmetrisk om och endast om $A^T = A$. Detta är uppenbart fallet för den matris A som ges i uppgiften.
- (b) Den karakteristiska ekvationen är

$$0 = \det(A - \lambda I_3) = (3 - \lambda) \begin{vmatrix} 1 - \lambda & 2 \\ 2 & 1 - \lambda \end{vmatrix} = (3 - \lambda)((1 - \lambda)^2 - 4),$$

vilket ger egenvärdena $\lambda = 3, -1$.

Vi beräknar motsvarande egenvektorer genom att lösa $A\mathbf{x} = \lambda\mathbf{x}$: för $\lambda = 3$ observerar vi att

$$A - 3I_3 = \begin{bmatrix} -2 & 2 & 0 \\ 2 & -2 & 3 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix},$$

vilket ger egenvektorerna $\mathbf{x} = s[1 \ 1 \ 0]^T + t[0 \ 0 \ 1]^T$, $s, t \in \mathbb{R}$ med $s \neq 0$ eller $t \neq 0$; för $\lambda = -1$ har vi

$$A + I_3 = \begin{bmatrix} 2 & 2 & 0 \\ 2 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 4 \end{bmatrix} \sim \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix},$$

vilket ger egenvektorerna $\mathbf{x} = s[1 \ -1 \ 0]^T$, $s \in \mathbb{R}$ med $s \neq 0$.

- (c) En ortonormal mängd av egenvektorer ges av

$$\mathbf{v}_1 = [0 \ 0 \ 1]^T, \quad \mathbf{v}_2 = [1/\sqrt{2} \ 1/\sqrt{2} \ 0]^T, \quad \mathbf{v}_3 = [1/\sqrt{2} \ -1/\sqrt{2} \ 0]^T.$$

Vi har därmed följande ortogonala diagonalisering:

$$A = PDP^T, \quad P = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 1 \\ 1/\sqrt{2} & 1/\sqrt{2} & 0 \\ 1/\sqrt{2} & -1/\sqrt{2} & 0 \end{bmatrix}, \quad D = \begin{bmatrix} 3 & 0 & 0 \\ 0 & 3 & 0 \\ 0 & 0 & -1 \end{bmatrix}.$$

(Obs: För att lösa uppgiften krävs ej att diagonaliseringen är *ortogonal* men det underlättar eftersom man då slipper beräkna P^{-1} .)

6. (a) För godtyckliga polynom $p, q \in \mathbb{P}_3$ och tal $c, d \in \mathbb{R}$ har vi

$$\begin{aligned} T(cp + dq) &= \begin{bmatrix} (cp + dq)(0) \\ (cp + dq)'(0) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} cp(0) + dq(0) \\ cp'(0) + dq'(0) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} cp(0) \\ cp'(0) \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} dq(0) \\ dq'(0) \end{bmatrix} \\ &= c \begin{bmatrix} p(0) \\ p'(0) \end{bmatrix} + d \begin{bmatrix} q(0) \\ q'(0) \end{bmatrix} = cT(p) + dT(q), \end{aligned}$$

dvs. T är linjär.

- (b) Kärnan till T består av alla polynom $p(x) = ax^3 + bx^2 + cx + d$ sådana att

$$\mathbf{0} = T(p) = \begin{bmatrix} p(0) \\ p'(0) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} d \\ c \end{bmatrix},$$

vilket betyder att $p(x)$ är i kärnan till T om och endast om $p(x) = ax^3 + bx^2$. En bas för kärnan ges därmed av polynomen x^2, x^3 : det är uppenbart att de spänner kärnan och de är linjärt oberoende eftersom varje polynom av formen $ax^3 + bx^2$ har maximalt tre (reella) nollställen.

- (c) Standardbaserna för \mathbb{P}_3 och \mathbb{R}^2 utgörs av $\mathcal{B} = \{1, x, x^2, x^3\}$ respektive $\mathcal{E} = \{[1 \ 0]^T, [0 \ 1]^T\}$. Detta ger matrisrepresentationen

$$[[T(1)]_{\mathcal{E}} \quad [T(x)]_{\mathcal{E}} \quad [T(x^2)]_{\mathcal{E}} \quad [T(x^3)]_{\mathcal{E}}] = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \end{bmatrix}.$$

Matrisens rang är dimensionen av dess kolumnrum vilket är 2.

7. (a) Det betyder att $\mathbf{0} \in H$, om $\mathbf{u}, \mathbf{v} \in H$ är $\mathbf{u} + \mathbf{v} \in H$ och om $\mathbf{u} \in H$ och $c \in \mathbb{R}$ är $c\mathbf{u} \in H$.
 (b) Eftersom

$$\begin{bmatrix} a \\ b \\ b \\ b \end{bmatrix} = a \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + b \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

och vektorerna $[1 \ 0 \ 0 \ 0]^T$ och $[0 \ 1 \ 1 \ 1]^T$ är ortogonala utgör de en ortogonal bas för H . Division med respektive vektors längd ger den ortonormala basen

$$\hat{\mathbf{u}} = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}, \quad \hat{\mathbf{v}} = \begin{bmatrix} 0 \\ 1/\sqrt{3} \\ 1/\sqrt{3} \\ 1/\sqrt{3} \end{bmatrix}.$$

- (c) Avståndet från punkten $\mathbf{x} = [2 \ 5 \ 5 \ -1]^T$ till delrummet ges av längden av vektorn $\mathbf{x} - \text{proj}_H \mathbf{x}$. Genom att använda den ortonormala basen från del (a) beräknar vi

$$\text{proj}_H \mathbf{x} = (\mathbf{x} \cdot \hat{\mathbf{u}})\hat{\mathbf{u}} + (\mathbf{x} \cdot \hat{\mathbf{v}})\hat{\mathbf{v}} = 2\hat{\mathbf{u}} + \frac{9}{\sqrt{3}}\hat{\mathbf{v}} = \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \\ 3 \\ 3 \end{bmatrix},$$

vilket ger

$$\|\mathbf{x} - \text{proj}_H \mathbf{x}\| = \|[0 \ 2 \ 2 \ -4]^T\| = 2\sqrt{6}.$$